

паэзія

паэзія

Рыгор Сітніца

...як сястру, я журбу абдыму.

Не пяеца мне аднаму...

Дзівасловы

ПАД ГУКІ КАТРЫНКІ

У Варшаве, на Starym Miastie,
На рагу Вялікага Рынку
Задарма наіўнае шчасьце
Раздае мінакам катрынка.

Там, дзе пекная пані Варшава,—
Не падумайце, што за гроши,—
У абдымкі свае запрашала,—
А таму, што настрой харошы
І ў цябе, і ў кароны Польскай
Пад апекаю Маткі Боскай.

Я і сам там трохі шчасльівым
Быў калісьці неспадзявана,
Дзе катрынка — дачка аргана

Пазашлюбная, мне мажлівасьць
 Гэтай згадкі падаравала.
 А хіба дзеля шчасьця мала? —
 Прыгадаць, як Пані Варшава,
 Без ніякай за тое платы,
 У абдымкі свае запрашала
 На майдане, там, дзе цяляты
 Не выпасваў Макар ніколі,
 Дзе даволі для сэрца волі,
 Дзе для ўсіх задарма катрынка
 Раздае наіўнае шчасьце...

На рагу Вялікага Рынку,
 У Варшаве, на Starym Mіаўсіe.

* * *

Пакінуўшы целу банальнае
 права на сон,
 Ізноўку душа мая пойдзе,
 нібы беспрытульніца,
 Блукаць у самоце
 па вузенькіх Віленскіх вуліцах;
 I часу падвода павернецца і перакуліца,
 I брук зацярушиць
 аскепкамі колішніх дзён.

I клопатаў тлумных
 прыспаўшы натомлены шал,
 З каханаю Вільняй да ранку пабудзе
 душа.

Ля Вострае Брамы
 спаткае Максімаў пагляд,
 I цень Кастусёвы
 прывециць каля Базылянаў;
 У дворык Скарыйнавы зойдзе,
 i сълед Палуюнаў
 Пазнае на бруку ля Ганны съятое ці
 Яна,
 I гляне з гары Гедымінавай за далягляд.

О, Вільня каханая,

— страта мая паміж страт!
 О так... О канешне...
 Ды ўсё ж пагаджуся наўрад
 З вар'яцкім —
 забраная, позна, ня наша, чужое...
 Што шнар на души
 называюць дзяржаўнай мяжою,
 Што Край захварэлы
 нібы разъядзе іржою...
 О, Вільня каханая, —
 страта мая паміж страт!
 Ты — Госпада Бога
 пярсыцёнак у безыліч карат.
 А значыць ня страчана ты,
 і журыцца ня трэба,
 Бо межамі Бог ні зямлю не шматкуе,
 ні неба...
 О, Вільня! —
 І згадкаю зноўку съвятле пагляд.
 І ледзьве прымружу
 я стомлены смутак павек, —
 Зноў памяць клубок успамінаў
 паволі разматвае...
 І шэпча душа:
 «Хай заўсёды съвяціца Імя Твае...
 Цяпер і навек».

ПАРОЛЬ

На Лукішкайскім пляцы,
 дзе з Богам спаткаўся
 Кастусь,
 Прыпынюся і зноўку
 пачую пароль патаемны:
 “Каго любіш? ” – спытае,
 прамоўлю: “Люблю
 Беларусь”.
 “Дык узаемна”.

* * *

На вежах Наваградскіх
 ціха начуюць вятры і аблокі.
 Панурыя цені палеглі,

як варта ля колішняй брамы.
 Адно толькі чуецца —
 даўняга водгульля голас далёкі
 Вяртае з нябыту
 Міндоўгавы цвёрдыя крокі
 І першыя
 вершы зусім маладога Адама.
 Ля вежаў Наваградскіх —
 чуеш? — апоўначы загаварылі
 Дзьве здані, ніколі нячутныя
 дзённа-будзённаму съвету:
 Да ранку Паэт атуляцьме
 санетамі плечы Марылі,
 Да ранку — маўчы... —
 цалавацьме Марыля Паэта.
 Ля вежаў Наваградскіх...
 Мроіцца гэта, ці съніцца? —
 Цішэй. Не спужайма вялікую іх таямніцу.
 Цішэй. Не парушма.
 Хай стануць маўчальнымі
 вершы, малітвы...
 Прамовы і песні давераць сябе
 цишыні і спакою.
 Каб зноўку з нябёсаў
 пачулася душам зънявераным: «Litwo,
 Ojczyno moja!..»

Наўздагон

... А калі душа натоміцца
 ад аблыжных ісьцін,
 І яе самота выстудзіць,
 ці іншае ліха, —
 Я прашу, Сястра мая,
 як Мама калісьці,
 “ Каля грэблі шумяць вербы...” —
 засыпявай мне ціха.

.....

Як сястру, я журбу абдыму.
 Не пяецца мне аднаму.

* * *

Летаргічным ахоплены сном,
Быў нашчадкам фальварка той дом.

І ня так сабе быў, — панаваў;
Ды, як розумам хворы стары,
Сам сябе ён не пазнаваў,
Сам свае не прыгадваў муры.

Урастаючы ў час і ў зямлю
Ён забыўся, як некалі чуў
Дзівасловы: кахаю, люблю...
Дзеясловы: жадаю, хачу...

Ён ня помніў, як рэхам умей
Паўтараць іх, нібыта свае;
І даўно ўжо пытаньня ня меў —
Для чаго на зямлі існуе?

Так і жыў бы, марнуючы час,
Ды аднойчы прывеціў ён нас...

* * *

Ці лёсу гульня, ці абставінаў зъбег —
Хай будуць дарэчы.
Хачу, каб вавёркі асыпалі сънег
На нашыя плечы.

Каб не падзяліўши дримотны спакой
Панурага парку,
Вароны і галкі вялі між сабой
Вясёлую сварку.

І перадначлежная іх валтузыня
З разгубленай цішай
На сумных праводзінах гэтага дня
Была б нам ня лішній.

Каб вішневым сочывам паміж гальля
Съцякалі нябёсы,
І знакам вышэйшым калісьці пасъля

Нам тое здалося.
Каб дзякаваць потым прысадам пустым
У смутнай гадзіне,
Дзе сёньня, нібы выпадкова зусім,
Блukaю адзін я.

I хмеліць душу маю прысмак тугі
Салодкава-горкі;
I ціха на плечы кладуцца сънягі,
I скачуць вавёркі.

* * *

Зноў маіх вуснаў пякучая памяць
мне нагадае
Шыю і плечы,
і грудзі, і смочкаў съпелых чарэшні...
Грэшны, канешне,
ды зноўку бяssonьне мяне спавядаете –
Ведаю, – грэшны.
Ведаю, – съмешны.
Ды пальцы прыгадваюць прагна, зацята
Сыпіну і съцёгна,
і незагарэлія дзьве палавіны...
Вінны, канешне.
Ды, Божа! – якое было гэта съвята! –
Дзякую, Божа,
хоць каяцца мушу, бо ведаю – вінны.
Кленьчыць павінны,
ды помняць упартая пажадныя вочы –
Як ты съвяцілася ў цемры, –
Съвітальнае грэшнае дзіва!
О, як жахліва прачнуща пасыля
без цябе сярод ночы,
Як у пустэльні –
пякельна, самотна, маркотна,
жахліва...
О, як тужліва, душа мая,
з лёсам звыкацца жабрачым,
Кожнага слова аськепкі зьбіраючы –
на апраўданье;
I разумець безнадзейна,
што мне апраўдацца няма чым;
I не прасіць дараваньня.

* * *

Як цяпер ні тлумач,
а выходзіць усё і банальна, і мелка.
Мы, як пчолы, што маюць у выніку
разрабаваныя соты.
На гадзінніках роспач
паказваюць нам
звар'яцелыя стрэлкі.
І, паводле канону, цярушица
ад панядзелка да панядзелка
Дробны дождж на ўцеху
заўсёднай беднай басоты.
І, напэўна, дарма вінаваціць
абставіны, лёс, прыроду, —
Што на дробязі мінусаў
распадаюцца нашыя плюсы,
Што ляцяць у Егіпет
тутэйшых шпакоў і буслоў чароды,
І зьбіраюцца ў вырай
апошняя цёплалюбівыя беларусы.
Што ж, няхай спадарожным
будзе ім вецер, а Клопат Вышні
Долю вышые ім залачонаю ніткай,
ці хоць бы срэбнай...
Ну а мы зімаваць застаемся тут
і тлумачыць лішне,
Што камусыці вясною
шпакоў і буслоў
сустракаць патрэбна.

Зімовы сон

У Вітольда Каятанавіча
Бялыніцкага-Бірулі,
Пажадаўшы ўсім “дабраначы”,
Дрэвы сумныя заснулі.

Памаліўшыся да Звышняга,
За ўсе вёскі і сталіцы,
Прыцярушаная цішаю,
Сыпіць пустэльніца-капліца.

Да вясны закалыханая,
У нябёсы закаханая,
У сънягах-сумётах ніцых, –
Што ёй мроіцца, ці съніцца?

Можа згадку бачыць нейкую,
Ці чуваць ёй голас Божы?..
Варухнуць баюся вейкаю,
Каб той сон не патривожыць.

I душа амаль ня месьціца
У грудзях, і дзіўна зроку
Бачыць, як дрыжыцца месяцу,
Ці сълязінцы ў Божым Воку.

• • • • • • • • • • • • • • •